

Ք Ա Ր Ո Ջ

ԳԱՐԵԳՐԵ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ԴԱՐՁ ԴԵՊԻ ԼՈՒՍԱՎՈՐ ԿՅԱՆՔԸ

(Անառակի կիրակին)

«Կորոսեալ էր և գտաւ»:

(ՂՈՒԿԱՍ ԺԵ 3)

Ա.

Եր եկեղեցու հայրերը զեղեցիկ կերպով կարգավորել են ժամապաշտության գործը, երգերն ու շարականները, հին ու նոր կտակարանների ընթերցվածները, որպես մի-մի փոքրիկ ամբողջություն, կապելով դեպքերի, տոների կամ որոշ գաղափարների հետ: Այս վերջին կարգավորությունը, հատկապես, աչքի է ընկնում Մեծի պահոց կյուրակիների ընթերցվածների դասավորության մեջ. ընթերցվածների ոմանց անունով էլ կոչված են կյուրակիները: Այս օրվա կյուրակին Անառակի կյուրակի է կոչվում այն պատվական անառակի անունով, որ անառակ որդու դարձի պատմության է վերաբերում: Ընթերցողների հիշողության մեջ վերականգնանքներու և մեր խոսքի հասկացողությունը դյուրացնելու համար՝ տալիս ենք անառակի համառոտ բովանդակությունը:

Մի մարդ երկու որդի ուներ: Կրտսերը հորից ստանալով իրեն հասանելիք ժառանգության բաժինը, գնաց օտար աշխարհ, և շվախություն և վատնեց յուր ստացած ամբողջ հարստությունը: Նորա չար բախտից ալդ երկրում սով սկսավ և նա ստիպվեցավ, հրեայի համար ամենից անարգ գործը, խոզարածություն հանձն առել, յուր սնունդը հոգալու համար: Բայց նույնիսկ խոզերի

առաջ թափած մնացորդներից էլ բաժին չէր հասնում նորան: Յուր ամենածանր նեղության մեջ հիշեց հոր հացալից տունը, բաղմաթիվ ծառաներով, և որոշեց գնալ հոր տներն ընկնել, որ անարժան լինելով որդի կոչվելու, ընդունե որպես մեկը յուր ծառաներից: Անառակ որդին երբ մոտեցավ և հայրը լսեց նորա զալուստը, ընդառաջ գնաց, գրկեց ու համբուրեց, պատվիրեց նոր զգեստ հագցնել, պարարտ եղջերից մեկը մորթել և ուրախության խնջույք պատրաստել, «զի այս որդի իմ մեռեալ էր և եկեաց, կորուսեալ էր և գտաւ»:

Մեծ եղբայրը, երբ դաշտից տուն դարձավ և իմացավ պատճառը ուրախության, յուր դժգոհությունը հայտնեց հորը: «Այսքան ժամանակ քեզ հետ եմ և հավատարմությամբ իմ որդիական պարտավորություններս եմ կատարում, մի ուլ անգամ չտվիր, որ ընկերներս հետ ուրախանամ, իսկ քո այս որդին, որ հարստությունդ անառակությամբ վատնեց, պարարտ եղբ մորթեցիր նորա համար»: Բայց հայրը մեղմությամբ պատասխանեց. «Որդյակ, դու միշտ ինձ հետ ես, և ինչ որ իմա է, քոնն է, բայց քո այս եղբայրը մեռած էր և կյանք ստացավ, կորած էր գտնվեցավ»:

Այս պարզ, բայց պատկերավոր, սրտա-
ռուչ և գեղեցիկ առակի մեջ ամփոփված է
ավետարանական բարոգության ամենամեծ
գաղափարներից մեկը, Երկնավոր Հոր ան-
սահման գթությունը դեպի մարդկային հոգին
և նորա բարձր գնահատությունը: Այս մի-
և նույն գաղափարը մեր Տերը այլևայլ ձևերով
արտահայտել է յուր բարոգությունների մեջ.
Երկնավոր Հայրը գթության կատարելու-
թյուն է, որին պիտի հետևեն մարդիկ, նորա
թյուն է, որին պիտի հետևեն մարդիկ, խնամքին են ենթարկված բոլոր մարդիկ,
որոնց գլխի մազերն անգամ համարված են
նորա կողմից: Եթե երկրավոր հայրերը, որ
չար են, պակասավոր, իրենց հաց խնդրող
որդուն քար չեն տա և ոչ ձուկ խնդրողներին՝
օձ, որչափ ևս առավել Երկնավոր և բարի
օձ, որչափ ևս առավել Երկնավոր և բարի
Հայրը: Մարդկային հոգին, անձը թանկ է և
արժեքավոր Աստուծո համար:

Բայց այդ միևնույն գաղափարները ավե-
լի շեշտված և ավելի պայծառ կերպով ար-
տահայտված են այս օրվա ընթերցվածի մեջ:
Քրիստոսի մերձավորությունը մաքսավորնե-
րին և մեղավորներին, որոնք գալիս էին
Նորան լսելու, բամբասանքի նյութ էր դարձել
փարիսեցիների և դպիրների կամ սադուկե-
ցիների համար, և խեթ աչքով էին նայում,
որ նա ուտում, խմում է, նստում, կանգնում
նրանց հետ: Ուրիշ անգամ նա ասել էր ար-
դեն, թե «ոչ եկի կոչել զարդաս, այլ՝
զմեղաւորս» (Մատթ. Թ 13), այժմ բացա-
տրում է Յուր միտքը ավելի պարզ, առա-
կավոր կերպով: Հովիվը հոտը թողնում և
փնտռելու է գնում յուր կորսված ոչխարը,
և երբ գտնում է, ուրախանում է: Կինը, որ
կորցրել է յուր տաս դրամներից մեկը, որո-
նում է տան ամեն անկյունները և երբ գտ-
նում է, ուրախանում է ինքը և ուրախակից
անում յուր դրացիներին: Այսպես ամեն մի
կորած հոգու գյուտը, ամեն մի մեղավորի
դարձը ուրախության պատճառ է հրեշտակ-
ների և Աստուծո համար երկնքում:

Անառակ որդին երբ եկավ, հայրը նորան
չհանդիմանեց, քննության չենթարկեց, թե
ինչպես վատնեց յուր հարստությունը, ինչ-
պես անառակ կյանք վարեց, այլ գրկաբաց
ընդունեց նորան, համբուրեց, ուրախացավ
և խնջույք սարքեց: Բավական է, որ վերա-
դարձել է մոլորված որդին, բավական է, որ
հասկացել է յուր սխալը և դարձի եկել, մե-
ղությունից հարություն առել, փրկված է
նորա թանկագին հոգին, «կորուսեալ էր և
գտաւ»: Մնացածները երկրորդական են:
Լայնախոհ, ներողամիտ և սիրող Երկնավոր
Հոր պատկերն է զծագրված այստեղ դեպի
մարդը, դեպի մարդկային թանկագին հո-

գին: Մարդասիրության, անձի կամ հոգու
գնահատության ամենաբարձր արտահայ-
տությունը բոլոր կրոնների և մարդկության
պատմության մեջ, և բոլորովին տարբեր, մեր
սովորական մտածողության և հասկացողու-
թյան չափանիշներից:

Մեր տիրոջ կոչումը Փրկիչ բառով է սահ-
մանված, Փրկիչ բարոյական մտքով: Նա չէր
եկել նյութական կամ արտաքին, քաղաքա-
կան կամ տնտեսական հասկացողությամբ
փրկություն բերելու: Նորա կոչումը շատ ա-
վելի բարձր էր, հավիտենական: Նա եկել էր
ավելի թանկ բանի համար, հոգիների փրկ-
ության և նրանց արժեքի բարձրացման հա-
մար. «խնդրեցէք նախ զարքայութիւնն Աս-
տուծոյ և զարդարութիւնն նորա, և այդ ամի-
նայն յաւելցի ձեզ» (Մատթ. 23 33): Արդա-
րության գաղափարը Ավետարանի մտքով ոչ
միայն հակադրություն չէ քաղաքական ճշը-
մարիտ ազատության և ժողովրդական կյան-
քի բարօրության, այլև նրանց հիմքը պիտի
լինի: Մարդկային հարաբերության մի նոր
չափանիշ էր բերել, սիրո և եղբայրության,
հոգիների հավասարության և գնահատության
գաղափարը: Մի է Աստված, և նա Երկնա-
վոր Հայրն է ամենքի: Հոգիների մեջ ազգի
և սեռի խտրություն չկա, արտոնյալ և իրա-
վազուրկ չկա: Բոլորն էլ հավասարապես
թանկ են Աստուծո համար և թանկ պիտի լի-
նեն իրար համար («Սիրեսցես զընկեր քո
իբրև զանձն քո»): Եվ որովհետև թանկ է ա-
մենայն հոգի կամ անձն, ուստի և կորուս-
յալի գյուտը կամ դարձը ուրախություն է Աս-
տուծո համար: Բայց ոչ միայն այդ, այլև
պետք է կորուսյալի հետևից գնալ, փնտռել և
գտնել նորան: Այս է պատճառը, որ քրիստո-
նեության առաջին դարերից՝ բարի հովիվը
գտած ոչխարը ուսին՝ նյութ է դարձել արձա-
նագործության: Հոգիների ազատության կամ
փրկության, նրանց բարձրացման համար է
եկել Քրիստոս. Աստված մեղավորի մահը չի
կամենում, այլ նորա դարձը և կյանքը: Այս-
պես են ըմբռնել և հասկացել եկեղեցական
մեծ հայրերը. ըստ Աթանասի Քրիստոս
մարդացավ, որպեսզի մարդը աստվածանա:
Ասացինք, թե տարբեր են այս մտքերն ու
ըմբռնումները մեր սովորական հասկացո-
ղություններից: Մենք ուրիշների մեջ, շատ
հաճախ, միայն պակասավոր կողմն է, որ
տեսնում ենք, փոքր պակասություններն իսկ
խոշորացույց ապակիով դիտում, մինչդեռ
պետք էր նախ դրական կողմերը որոնել և
ըստ այնմ դատել: Սովորական, լավ մար-
դիկն անգամ, որոնց տիպն է այստեղ ավագ
որդին, հավատարիմ յուր որդիական արտա-

քին պարտականությունների կատարման մեջ, չի տեսնում կարևորը, երբ հաշիվներով է մոտենում խնդրին: Նորա համար էական է, որ եղբայրը տուն է դարձել, այլ որ հայրը ըստ արժանվույն չէ գնահատել յուր հավատարմությունը, յուր կարծիքով: Իսկ «փառիսեցիներն ու սաղուկեցիներն» միայն արտաքինն են տեսնում ու դատում, ուրիշի աչքի շուրջն են տեսնում, իրենց աչքերում գերան լինելով, «շնացող կնոջ» մեջ միայն քարկոծման արժանին, հպարտության և գերադանցության բարձունքից նայելով, առանց անդրադառնալու դեպի իրենց պակասությունները: Բայց Տերը թափանցում է նորա

հոգու խորքը և այնտեղ տեսնում է առողջ, բայց թմրած հատկություններ, որ զարթնելով, աճել և ամբողջ հոգին կենդանացնել, կերպարանափոխ անել կարող են, բոլորովին հակառակ վճիռ է տալիս. «Եւ ոչ ես դատապարտեմ, երթ, յայսմ հետէ մի՛ մեղանշեր» (Յովհ. Ը 10): Կյանքի մեջ, երբեմն, ներդաժնությունը դեպի հանցագործը ավելի դրական արդյունք է ցույց տալիս, քան պատիժը, որին արժանի է, միայն մարգարիտը խոզի առաջ չպիտի ձգել: Ներդաժնություն էլ ամեն մարդու հատուկ է, այդ մեծ և բարձր հոգիներին է հատուկ և նրանք զգում են, թե որտեղ պետք է գործադրել:

Գ ի :

Դիտել եք լեռների բարձունքներից ավելի հեռավոր տարածությունները: Զորերն ու դարավանդները միայն ձեր շուրջն են. քանի հեռուն եք նայում, այնքան հավասարվում են անհարթությունները և գեղեցիկ, ակնապարար դաշտավայրի փոխարկվում: Մոռացե՛ք եսական և անձնական անհավասարություններն ու տեսականները: Սովորեցե՛ք բարձունքից դիտել մարդկային կյանքն ու գործերը, և եթե մի քիչ էլ թափանցեք ուրիշի հոգու խորքը և համեմատության դեմք ձեր ներքին աշխարհի հետ արդարության զգացումով, այնտեղ մեծ գեղեցկություններ կտեսնեք:

Արդարև գեղեցիկ է մարդկային հոգին, ամենամեծ հրաշալիքը տիեզերքի մեջ, ինքն էլ մի տիեզերք: Իդուր չէ՞ ճներքին աշխարհ» կոչվել, մի մեծ աշխարհ է նա, մեր մտքով և զգացմունքով, մեր հույսերով և ձգտումներով, մեր երևակայությամբ և թռիչքներով, մեր սիրով և կարեկցությամբ, մեր առաքինություններով և բարի գործերով, մեր բարեպաշտությամբ և խղճի ձայնով... Հասկանալի է, թե ինչու մեր Տերը մարդկային հոգին կամ ներքին աշխարհը արքայության վայր է ճանաչել, «արքայութիւնն ի ներքս ի ձեզ է»: Բայց նա՛ այդ հոգին՝ մի զոհաբեր կարող է դառնալ յուր նախանձով, ատելությամբ, չարությամբ, եսականությամբ, շահամոլությամբ և այլ բացասական կրքերով:

Դալարագեղ բուրաստան դարձրեք այդ հոգին, դարդարված սիրուն, ակնապարար, հոտավետ ծաղիկներով, նմանեցե՛ք իմաստուն վաճառականին, Տիրոջ խոսքի համեմատ, որ վաճառում է ամեն ինչ և թանկագին մարգարիտը դնում: Այդ թանկագին մարգարիտը ձեր ներքին աշխարհն է, ձեր

հոգին: Ամենայն ինչ անցավոր է, երկրորդական, Գործադրեցե՛ք ձեր մեծ ու փոքր ունակությունները, ձեր գիտությունը, ձեր արվեստը, ձեր գրիչը, ձեր լեզուն, ձեր ստացվածքը, որպեսզի ձեր հոգին դառնա անգին մարգարիտ, պայծառ, լուսավոր և աստվածամաս: Ամենափոքր բարիքն էլ, մինչև ծարավին մի բաժակ ջուր մատուցանելը, անտես չի մնա Աստուծո աչքից: Ըստ չափու և ըստ կարողության, բերե՛ք ձեր աշակցությունը հանրության բարոյական շենքի կառուցման մեջ, նախ ձեզնից սկսած և ապա ընտանիքից մինչև Եկեղեցու, ազգության և Հայրենիքի ոլորտները: Այս է Աստուծո արքայության տիրապետության ուղեգիծը երկրիս վերա:

Մարդկային հոգու, անձի արժեքավորումը հիմքն է այս բոլորի: Անձնավորությունը սուրբ է, մի՛ մոռցե՛ք նորան երկաթի ձեռնոցներ հագած. մեծ վիշտ է պատճառում մեզ, տեսնելով մեր ժողովրդի մեջ երկպառակության, իրար սեպացնելու, իրար հակառակելու հոգին մինչև բացարձակ թշնամություն: Այդ ոչ քրիստոնեական է և ոչ ազգասիրական, այլ միակողմանի մոլորություն, և նույնիսկ հիվանդություն և սխալ հասկացված հայրենասիրություն: Ամենայն մոլեռանդություն և չափազանցություն վնասակար է, որից պետք է խուսափել:

Գնահատել մարդկային հոգին, ուրիշի անձը, պատիվը, քրիստոնեական պարտավորություն է և բարեկրթության պտուղ: Դեպի լույս և կյանք ընթացե՛ք՝ Տիրոջ շավիղով, Ավետարանից եկած ճառագայթներով առաջնորդված:

«Շնորհք Տիառն եղիցի ընդ ձեզ, ամէն»:

(«Դեղի ԼՈՒՅՍ ԵՎ ԿՅԱՆՔ»,

Անթիլիաս, 1947 թ.):

